

venstveno krite terjatve toliko izčrpati, da ostane za razdelitev med stečajne upnike k večjemu še 100.000 Din.

O subsidiarni uporabi procesnih zakonov govori § 183 nač. a se sklicuje pogrešno glede na drugačno obliko načrta zakona o sodnem postopanju v civilnih sporih tudi še na sodni pravilnik (jurisdikcijsko normo) in dotične uvedne zakone, ki v načrtih niso izdelani in menda tudi ni namena, da se to zgodi.

Rekurzni rok je skrajšan na osem dni in sicer glede odločb prve (stečajnega sodnika ter stečajnega sodišča) in druge stopnje (apelacijskega sodišča). Velja očitno to tudi glede izjemnega primera (§ 137 odst. 2. nač. § 125 odst. 2. avstr. steč. r.), ko gre rekurz zoper odločbo stečajnega sodnika na stečajno sodišče, ki o tem končno odloči. V primerih § 167 nač. (§ 155 avstr. steč. r., odobritev ali odrekanje za odobritev sklepa prisilne poravnave) je dopusten revizijski rekurz tudi zoper potrdilno odločbo apelacijskega sodišča.

Pravni značaj oblastev za agrarske operacije v Sloveniji.

Dr. Fran Spiller-Muys.

Delokrog oblastev za agrarske operacije v Sloveniji je zbog svojega specialnega področja bolj malo znan pravnikom, ki nimajo ravno posla z njimi. Posledica tega je često netočno pojmovanje njihovega značaja, kar se posebno jasno zrcali v čl. 242 fin. zak. za l. 1927/28.

V »Pravniku« je v številki 11.—12. letnika 1927. priobčil dr. Jurij Štempihar članek »Pravni značaj komisij za agrarske operacije«, kjer prihaja do zaključka, da so agrarska oblastva upravna in ne sodna oblastva, češ da upravna oblastva ostanejo upravna oblastva tudi kadar rešujejo zasebnopravna prejudicialna vprašanja, za kakršna gre pri sporih med deležniki glede posesti in lastnine do posameznih delov skupnega zemljišča in glede morebitnih protidajatev za njih uživanje. Zakaj imenuje dr. Štempihar vprašanja posesti

in lastnine do posameznih delov skupnega zemljišča ter vprašanja protidajatev pri razdelbnem postopku prejudicialna, mi ni prav jasno. Ta vprašanja v zvezi z določitvijo obsega skupnih zemljišč, so baš tako bistvena, kakor n. pr. vprašanje deležnih pravic. Sicer pa smatra dr. Štempihar spore, ki se obravnavajo pred agrar. oblastvi, za javnopravne in ne za zasebnopravne iz razloga, ker je temelj agrar. enote javnopraven (upravni akt ali občinska oz. soseščna pripadnost) in nobeden izmed naslovov § 825 o. d. z. Pri tem pozablja, da je pač zakon določil te agrarne skupnosti, kolikor so nastale vsled izvrševanja ces. patenta iz l. 1853., kolikor so pa te srenje in soseške še tvorbe »stare pravde«, so jih pač rodili »naključni dogodki« pri naseljevanju. Še manj razumljivo mi je, zakaj bi sodnik izgubil značaj sodnika pri reševanju agrarskopравnih sporov, ko ga vendar obdrži pri obrtnem sodišču, v nespornem postopku in po dr. Štempiharju celo pri volitvah (?). Končno poudarja dr. Štempihar, da sicer postopek ne more dati oblastvu značaj sodišča da pa postopek agrar. oblastev nasprotuje sod. postopku. Slednje se mi ne zdi točno, saj je bil stari sodni postopek tudi pismen in posreden.

Za značaj oblastva je odločilno njegovo stvarno področje in ustrojstvo. S tega vidika se mi zdi pravilnejša odločba upravnega sodišča v Celju z dne 11. septembra 1925. št. A 10-25-3, potrjena po državnem svetu, da je imeti komisijo za agrarske operacije vsaj takrat, ko sodi o sporih, za posebne vrste redno sodišče, določeno za reševanje specialnih sporov, zlasti v primeru pritegnitve četrtega sodnika pri sporih, za katere bi bila pristojna redna sodišča, da ni uvedeno agrarskopравno postopanje.

To naziranje je v skladu s hrvatskim zakonodavstvom, po katerem spadajo oblastvom za agrarske operacije ustrezna komasaciona povjerenstva naravnost v resor ministrstva pravde, pa tudi z madžarskim zakonom o zložbi iz l. 1908. (veljavnim še v Vojvodini), ki strogo razlikuje pri agrarskopравnem postopku administrativni in sodni del, ter odkazuje prvega posebni strokovni komisiji v ministrstvu poljedelstva, drugega pa sodnim instancam (sodni dvor — tabla — kurija). Najnovejši Gojkovičev osnutek zakona o komasaciji zemljišč v Kraljevini

Srbov, Hrvatov in Slovencev iz l. 1926. predvideva izrečno komasacijska sodišča. To dokazuje jasno, da gre pri reševanju agrarskopравnih vprašanj vsaj deloma za eminentno sodne posle.

Sicer je pa v pravni državi načelo stroge ločitve sodstva in uprave, ki je služilo le kot sredstvo v boju proti absolutizmu, že zastarelo, kar priznava tudi dr. Štempihar.

Oblastva za agrarske operacije je kreiral avstrijski zakon o komasaciji zemljišč z dne 7. junija 1883. drž. zak. št. 92, jim določil v § 7. pristojnost za vse dejanske in pravne odnošaje, ki vsled zložbe ne morejo ostati v dosedanem stanju, in je izrečno izključil pristojnost vseh oblastev, v katerih področje spadajo te stvari izven slučaja zložbe, izvzemši spore o lastnini in posesti do zemljišč, prevzetih v zložbi, ter železniške, cestne in stavbne stvari (slednje pač niso agrarske, prve za zložbo samo res le prejudicialnega pomena). Zakon o skupnih zemljiščih z istega dne št. 94 drž. zak. pa je razširil njihovo pristojnost še na spore med deležniki o posesti in lastnini na posameznih delih skupnih zemljišč in o protidajatvah za njihovo uživanje, torej na čisto civilnopravne zadeve, ki pa tvorijo že bistveni del agrarskopравnih odnošajev, (hrv. zakon o ureditvi zemljištnih zajednica z dne 25. aprila 1894. br. 36 navaja še posebej spore o mejah skupnega zemljišča, o obstoju in obsegu deležnih pravic in o služnostnih pravicah.) Res je sicer, da zakoni o novi uredbi služnostnih pravic, ki spadajo tudi v področje agrarskih operacij, vežejo agrarskopравna oblastva na pravnomočne ugotovitve starih listin, toda to je zgolj agrarskopолitični predpis v cilju ščitenja agrarskega stanja v Avstriji, ki je dosledno odklanjala vsa agrarskoreformna prizadevanja.

Oblastva (komisarji in komisije) za agrarske operacije je imeti za samostojna oblastva z določenim področjem, kakršna poznajo tudi druge države, n. pr. predvojna Rusija (commissions agraires; prim. oficialno publikacijo ministrstva poljedelstva « Die agrarischen Operationen in Österreich, 1928. str. 38). Nanje preide z uvedbo agrarskopравnega postopka v zakonito določenem obsegu sodna in

upravna pristojnost. Judikatura stola sedmorice v Zagrebu jim priznava v agrarskopравnih stvareh celo izključno pristojnost in izključuje pristojnost rednih sodišč. Tako organizacijo specialnih teh oblastev (prim. tudi čl. 98 odst. 4 ustave) zahteva posebni značaj njihovega področja, t. j. izvajanje kmetijskopравnih predpisov in reševanje agrarskopравnih sporov. Agrarskopравni odnošaji so pač sui generis, ki jih je po meščanskopравnem pojmovanju zasnovani avstrijski obči drž. zakonik preziral ali prezrl, dasi zaslužijo vsaj tolikšno upoštevanje kakor trgovske, obrtniške in druge stvari, za katere obstojajo posebni predpisi in posebna sodišča.

* Preidem na drugi del članka, na presojo čl. 242. fin. zak. za l. 1927-28., ki je pooblastil ministrstvo za kmetijstvo, da prenese posle agrarskih operacij v Sloveniji na ljubljanski oblastni odbor (na mariborsko oblast s Prekmurjem je zakonodavec popolnoma pozabil).

Po čl. 96. ustave kraljevine SHS, ki ga ponavlja zakon o oblastni in srezki samoupravi v točki 3. čl. 2., spadajo v področje oblastne samouprave le skrb za pospeševanje oblastnih in gospodarskih interesov poljedelstva itd., kakor tudi tehnične poljedelske izboljšave, torej le kmetijstvo pospeševalni tehnični posli, ne pa reševanje agrarskopравnih sporov javnopравnega in zasebnopравnega značaja, ki spadajo izključno pod državni imperij (prim. vodopravne in gozdnopolijske posle, agrarsko reformo i. d.). To naziranje je tudi dosledno izvedeno v uredbi ministrskega sveta o prenosu poslov na oblastne samouprave, razglašeni v Služb. Novinah z dne 26. novembra 1927. št. 269-LXXII. (Ur. list šte. 484 str. 829) in je posledica ustavnopравne določbe o delokrogu samoupravnih oblasti.

Iz prvega dela te razprave izhajajo, da so posli agrarskih operacij predvsem pravni posli deloma sodnega, deloma upravnega področja. Za take posle pa samouprave niso poklicane ne po naši ustavi niti niso bile po bivšem avstrijskem državnopравnem ustroju, dasi so imeli v Avstriji deželni zbori celò zakonodajno oblast. Kakor v bivši Avstriji, kjer so bile agrarska zakonodaja in njeni posli, nanašajoči se na urejevanje kmetijskopравnih odnošajev (komasacije, razdelbe in

uredbe skupnih zemljišč, uredbe služnostnih pravic paše, drvarjenja itd.) pridržane poljedelskemu ministru (naredba avstr. poljedel. min. z dne 29. januarja 1868. drž. zak. št. 12 v zvezi z najvišjo odločbo z dne 13. avgusta 1869.), določa tudi sedanja uredba o ustroju našega ministristva za kmetijstvo in vode z dne 8. julija 1919. Ur. l. za Slovenijo št. 591 v svojem čl. 3, da razpravlja in rešuje vprašanja agrarskega prava ministrstvo poljoprivrede in voda (glede agrarskih operacij v Sloveniji je minister za kmetijstvo pri imenovanju komisarjev in referentov vezan na sporazum z ministrom pravde in notranjih poslov). Zato tudi komasacionih razgodbenih povjerenstev na Hrvatskem, ki ustrezajo oblastvom za agrarske operacije v Sloveniji, niso prenesli na samoupravne oblasti.

Pa tudi način, kako so bili prenešeni posli agrarskih operacij na ljubljanski oblastni odbor, ne odgovarja ustavnim določbam. Čl. 242. fin. zak. za l. 1927-28. vsebuje zakonito pooblastitev v zmislu čl. 94 ustave. Minister bi moral torej izdati uredbo z zakonsko veljavo in jo razglasiti v Služb. Nov. Tega pa ni storil, marveč je z enostavnim dopisom na vel. župana ljubljanske oblasti (odlok z dne 13. decembra 1927. št. 49.607-I) odredil ta prenos na ljubljanski oblastni odbor in z navadnim zapisnikom se je dokumentirala izvršitev tega važnega posla. Vendar pa je čutil ljubljanski oblastni odbor potrebo, da predloži stvar v sklepanje oblastni skupščini, ki je v svoji seji dne 16. marca 1928 sklenila posebno uredbo o agrarskih operacijah v ljubljanski oblasti, sklicujoč se na čl. 323. fin. zak. za l. 1927-28. in na zgoraj navedeno rešenje ministra za kmetijstvo (enako uredbo je sklenila tudi mariborska oblastna skupščina). S to uredbo pa je prekoračila oblastna skupščina svoje po ustavi določeno področje. Sicer dovoljuje čl. 323. cit. fin. zak. (ki ga ponavlja fin. zak. za l. 1928-29. v čl. 362.) ljubljanski in mariborski oblastni skupščini, da smeta izpreminjati bivše deželne zakone, toda le v okviru svojega območja, državnih zakonov in ustave. Po tej določbi slovenski oblastni

skupščini pač lahko z oblastno uredbo spreminjata in razveljavljata take deželne zakone, ki ne vsebujejo nobene občne pravne norme, kakor n. pr. deželni zakon o regulaciji te ali one reke (potoka), o zgradbi določenega hudournika, o zgradbi ceste, vodovoda itd., nikakor pa ne materialnih zakonov (ne državnih in ne deželnih), ki uveljavljajo občevaljavne predpise (kakor n. pr. vodni, ribarski in least non least agrarski zakoni), ker gre v naši državi po ustavi zakonodaja le zakonodajnim faktorjem t. j. narodni skupščini in kralju. Isto velja za ustanovitev in organizacijo javnopravnih oblastev, ki je izključna stvar države. Oblastna uredba o agrarskih operacijah pa ne samo, da določa sestavo in poslovanje komisije za agrarne operacije, ki ima sodno in občeppravno pristojnost, marveč je celo posegla v področje sodstva in kratkoma od vzela iz sodnega področja in odkazala agrarskim operacijam spore po ces. patentu z dne 5. julija 1853. drž. zak. št. 130 o uredbi in odkupu služnostnih pravic, kolikor so bili ti spori z zakoni z dne 8. januarja l. 1899. (kranj. dež. zak. št. 7 in štaj. dež. zak. št. 6) odkazani v pristojnost rednih sodišč (kadar gre za spor o obstoju služnostnih pravic). Ta uredba izpreminja torej pristojnost sodišč, kar je protizakonito in protiustavno.

Zaključujem. Čl. 242. fin. zak. za l. 1927-28. je treba tolmačiti in izvrševati v okviru ustave in veljavnih zakonov, t. j. upoštevajoč ustavno področje samouprav in zakoniti značaj poslov agrarskih operacij. Ker spadajo po sedanjem zakonodavstvu melioracije v delokrog samouprav, pravoreki pa v imperij države, je glede agrarskih operacij v Sloveniji podan primer čl. 98. odst. 3. ustave, ki določa, da se smejo za iste stroke državnega in samoupravnega področja v oblasti z zakonom izjemoma določiti skupna oblastva. Taka skupna oblastva so že po sedaj veljavnih zakonih v Sloveniji baš komisarji in komisije za agrarske operacije. Z ministrsko naredbo, izdano na podstavi čl. 242. fin. zak. za l. 1927-28. in čl. 94 ustave bi bilo treba le prilagoditi institucijo agrarskih operacij kot samo-

stojnih agrarskopравnih oblastev novim državnopravnim prilikam ter urediti sodelovanje (tudi v finančnem pogledu) države in samouprave. Za vzorec naj bi služila nova organizacija agrarskih oblastev v avstrijski republiki, kjer so uradom za agr. operacije poverili tudi vso agrarsko reformo (Bundesgesetz z dne 28. julija 1925. št. 281).

Ako pa se neče še nadalje obdržati agrarskih operacij kot posebne institucije, ne preostane drugega nego, da se na podstavi čl. 242 cit. fin. zak. prenesejo posli agrarskih melioracij (pašnikov in planin) na samoupravne oblasti (ljubljsko in mariborsko), pravne posle (razdelbe, uredbe, komasacije itd.) pa združi z uradi za agrarno reformo,* (prim. čl. 42 ustave, ki določa, da se morajo popraviti krivice, učinjene z razvezo fevdnih odnošajev [zemljiški odvezi] in zakone o novi uredbi služnosti, za katere so pristojna oblastva za agrarske operacije).

* Isto mnenje sem zastopal že l. 1922. (glej članek »Organizacija agrarskih oblastev v Sloveniji« v Slov. Narodu z dne 29. decembra 1922.).

Rimskopravni problem odgovornosti dedičev.*

Dr. G. Krek.

Bralci »Slov. Pravnika« so se utegnili seznaniti z avtorjem v opombi označene knjige že pred dvema letoma, ko je objavil članek »Nove smeri v romanistiki« (1926, str. 9 ss.). Ta članek je imel le informativen namen. Vendar so veččaki gotovo že iz tega literarnega pregleda posneli, da je piscu sodobno romanistično slovstvo dobro znano ne samo po reprezentantih in njih delovanju, marveč tudi po vsebini, duhu,

* Dr. Viktor Korošec, Die Erbenhaftung nach römischem Recht. Erster Teil: Das Zivil- und Amtsrecht. Leipzig, Theodor Weicher 1927. 8', VIII, 127. = Leipziger rechtswissenschaftliche Studien, herausgegeben von der Leipziger Juristen-Fakultät. Heft 29. Mk. 7.—.